EBÛ ALİ ZÜCCÂCÎ (Hasen bin Muhammed)

Hadîs ve Şafiî mezhebi fıkıh âlimi. Künyesi Ebû Ali olup ismi Hasen bin Muhammed bin Abbâs'dır. Taberî ve Züccâcî nisbet edildi Doğum târihi bilinmemektedir. Ancak 401 (m. 1011) yılında veya daha sonra vefât ettiği bildirilmektedir.

Birçok âlimden ilim öğrenen Ebû Ali. Züccâcî, meşhûr âlim ve vâ'iz Ebü'l-Abbâs Ahmed bin Kass'ın talebesi olarak tanınır. Bağdad'da yıllarca İbn-i Kass'ın hizmetinde bulunup, onun ilminden istifâde etti. Bağdad'ın diğer âlimlerinin de sohbetlerinde bulunup, derslerine iştirâk etti. Hocalarından duyduklarını ve yazdıklarını ezberledi. Hocası, Allahü teâlânın dînini insanlara yaymak için cihâda çıkan İslâm askerlerine nasihatlerde bulunarak, teşvik etmek fethedilen şehirleri ma'nevî yönden fethetmekle vazîfelendirildi. Hocası bu görevle hudud şehri Tarsus'a gidince, Taberistan'a döndü. Amil şehrine kadı ta'yin edildi. Keskin zekâsı, üstün bilgisi ve örnek ahlâkıyla insanların işlerini kolaylaştırdı. Mahkemelerde vermiş olduğu âdil kararlar ve vermiş olduğu güzel nasihatlerle insanların huzûr içinde yaşamalarına vesile oldu. Karar söz ve işlerinde insanların rızâsına göre değil, Allahü teâlânın rızâsına uygun şekilde hareket ederdi. Çünkü, Allahü teâlânın dînini sağlam kaynaklardan iyi öğrenmişti ve bildiklerine uygun yaşamaya çalışmaktaydı. Doğruyu bilmeyene öğretir, yanlış söyleyeni de getirdiği güzel delîllerle sustururdu. Birçok sapık

kimse, karşısında mağlûb olarak elinde tövbe etti. Kâdı Ebû Ali Züccâcî, haram ve şüpheli şeylerden sakınır, mübahların birçoğunu da terk ederdi. Vaktini, ilim öğrenmek ve öğretmekle geçirir, gündüzleri oruç tutar, geceleri de namaz kılardı.

Birçok talebe yetiştirdi. Taberistan'ın Amil şehrinde, birçok kimse kendisinden ilim öğrendi. Şafiî mezhebi fıkıh âlimlerinden olan Ebû Tayyib Taberî, ondan ilim alanların meşhûrlarındandır.

Yetiştirmiş olduğu mümtaz talebeleri yanında, pek kıymetli kitaplar da yazan Ebû Ali Züccâc, hocası İbn-i Kass'ın "Miftâh" kitabına ilâveler yaparak "Tehzîb" adını verdi. Bu kitabında Şafiî mezhebi fıkıh bilgilerini anlattı. Hadîs ilmine dâir de "İlel-ül-hadîs" adlı eserini yazdı.

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Tabakât-üş-Şâfiiyye cild-3, sh. 60, 267, cild-4, sh. 331

2) Tabakât-ı Şirâzi sh. 117, 127

3) Mu'cem-ül-müellifîn cild-3, sh. 284

4) Keşf-üz-zünûn sh. 517, 1160, 1769